

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
15/3712

Vår referanse
16/00016-162

Vår dato
01.11.2016

Hørings svar - Forslag til ny lov om omsorgssentre for enslige mindreårige asylsøkere

*Fellesorganisasjonen(FO) er fagforeningen og profesjonsforbundet for 27.000
barnevernspedagoger, sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere.*

FO vil i hørings svaret kommentere på følgende områder vi mener har betydning for forslaget:

- Bruk av begrepet midlertidighet
- Manglende bemanning og kompetansekrav
- Lavere krav til materielle forhold
- Økt bruk av kommersielle aktører i drift av omsorgssentrene
- Risikovurderinger og
- Økonomiske konsekvenser

Vi vil innledningsvis gi noen generelle kommentarer til hele lovforslaget

Generelle kommentarer:

FO mener forslaget er i strid med barnets beste og innebærer en diskriminerende praksis overfor disse barna sammenlignet med andre barn i Norge som står uten omsorgspersoner og som trenger bistand fra barnevernet.

Vi er sterkt bekymret for at en så stor lovendring og inngripen i barnas omsorgstilbud beslutes på bakgrunn av den ekstraordinære asylsituasjonen i 2015. Vi mener forslagene handler om behov for å redusere kostnader og gi signal til potensielle asylsøkende barn om at de ikke må flykte til Norge. Disse hensynene gis større tyngde enn å sikre forsvarlig barnevernfaglig ivaretagelse av barna som er i landet.

FO vil understreke at barn som flykter alene først og fremst er barn og at de gjennom FNs barnekonvensjon har klart definerte rettigheter til omsorg og beskyttelse på lik linje med alle andre barn i Norge.

Departementet slår i høringsnotatet fast at enslige mindreårige asylsøkere under 15 år skiller seg ut fra barn i det ordinære barnevernet. I følge departementet er dette barn som ikke trenger like mange ansatte rundt seg som norske barn som er ivaretatt av barnevernet og heller ikke voksne med sosial- og barnevernfaglig kompetanse. Denne forståelsen av de enslige mindreårige asylsøkerne gjør det mulig for departementet å videre argumentere for at disse barna skal behandles annerledes enn norske barn.

FO

Besøksadresse:
Mariboestgt. 13
0183 Oslo

Postadresse:
Pb. 4693 Sofienberg
0506 Oslo

Telefon:
02380

Telefaks:
94 76 20 18

e-post:
kontor@fo.no

www.fo.no

Bankgiro:
9001.06.35674

Bankgiro kontigent:
9001.08.71394

Foretaksnr.:
870 953 852 MVA

Dette er en forståelse og et premiss FO er sterkt uenig i og som vi mener det mangler faglig og forskningsbasert begrunnelse for.

Svært mange av FOs medlemmer jobber i barnevernet, både i kommunalt og institusjonsbarnevern. Vi har også medlemmer på omsorgssentre, i mottak og som på andre måter jobber med barn og voksne på flukt. Gjennom dette arbeidet erfarer våre medlemmer at forskjellene mellom barn som har flyktet alene og søkt asyl her i Norge er like store som forskjellene mellom norske barn som trenger bistand fra barnevernet. Det de derimot har felles, er behov for rettsikkerhet i lovverk og forskrifter. Når ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år tas ut av barnevernslovens ansvarsområde, svekkes tilbud og rettsikkerhet sammenlignet med situasjonen for norske barn uten omsorgspersoner.

For å legitimere forslaget, mener FO at departementet bruker til dels sterke språklige virkemidler. Begrepene *fleksibelt* og *differensiert* benyttes gjentatte ganger. Vi kan imidlertid ikke se at forslaget på noen måter bidrar til et fleksibelt og differensiert tilbud med et positivt fortegn for barna det gjelder. Dette er først og fremst et forslag med mål om å redusere utgifter og hindre at det kommer potensielle nye asylsøkende barn.

FO reagerer generelt på retorikken som brukes i forslaget. Måten barn på flukt beskrives på, bidrar blant annet til å så tvil om hvorvidt dette er barn som trenger tett oppfølging tilsvarende det en barnevernsinstitusjon kan tilby. Det mangler også oppdatert kunnskap om hva disse barna har av traumatiske opplevelser og hvordan det påvirker dem senere i livet.

Allerede i eksisterende barnevernslov kan det gis åpning for dispensasjon. Kvalitetsforskriftens kapittel 3 regulerer unntak i ekstraordinære situasjoner, og kan benyttes ved behov. Vi viser i den forbindelse til forskriftsendringen som ble gjort i 2015 hvor det ble lempet på kvalitetskravet. Selv om FO uttrykte stor bekymring for dispensasjonsadgangen, representerte det likevel en svært liten forverring sammenlignet med hva dette forslaget her vil medføre.

Bruken av begrepet «midlertidighet»

Barn som flykter alene til Norge befinner seg i ekstremt vanskelig livssituasjon. Det er derfor svært viktig at disse barna får et godt og faglig forsvarlig tilbud - både i den tidlige sårbare asylsøkerfasen og i den senere omsorgssituasjonen.

Departementer slår som tidligere nevnt, fast at omsorgssentrene har et annet formål enn ordinære barnevernsinstitusjoner. I den forbindelse trekker de fram at dette skal være et midlertidig botilbud. Norge har en uttalt målsetting om at barn ikke skal vokse opp på institusjon. Ordinære barnevernsinstitusjoner er med andre ord også å regne som midlertidige. Alle opphold på barnevernsinstitusjoner er og skal være midlertidige.

At noe er midlertidig, kan heller ikke være en begrunnelse for at kvaliteten på tilbudet skal være dårlig. Man kunne snarere tenke seg det motsatte, det er nettopp i denne kritiske fasen, man trenger nok voksne med riktig kompetanse rundt seg.

Begrepet midlertidighet er relativt. Selv om målsettingen med omsorgssenter er kortest mulig botid er ikke det realiteten. Vi har i dag barn som bor mer enn et år på et slikt senter. For en 11 åring - utgjør det 10 % av livet og vil på ingen måte oppleves som noe midlertidig.

Bemanning og materiell standard

I forslaget legges det opp til redusert bemanning sammenlignet med ordinære barneverninstitusjoner. Det skal også være mulig å etablere større avdelinger for de eldste barna, dvs for de som er 13 – 14 år. Fortsatt er det barn vi snakker om. I praksis befinner de aller fleste barna på omsorgssentrene seg nettopp i aldergruppen 13 -15 år. Det vil si at forslaget i realiteten vi ramme hovedtyngden av barna som kommer alene.

FO kan ikke se at det i forslaget er noen argumenter eller faglige begrunnelse som overbeviser oss om at barn på 13-14 års alderen trenger mindre omsorg og oppfølging enn de yngre barna. Vi advarer derfor sterkt mot forslaget.

Vi vil også advare mot for store avdelinger med mange barn samlet på et sted. Barn i krise trenger ro og trygghet med nok voksne som er i beredskap til å være tilgjengelig for dem når det trengs.

Vi reagerer også på at det i forslaget legges opp til å redusere materiell standard. Begrunnelse som også brukes her, er at det dreier seg om midlertidig botilbud i asylsøkerfasen. Som tidligere nevnt kan denne fasen strekke seg langt utover et år, og argumentet om midlertidighet holder derfor ikke. FO mener vi ikke kan fire på kravene om at sentrene skal ha egne utearealer til lek og fritid. Dette er helt nødvendig og en selvfølge at institusjoner for barn skal kunne tilby.

Det foreslås videre at som hovedregel skal barn ikke tilbys enerom. For mange av disse barna er det et ønske om å dele rom, og i de tilfellene er det viktig at barnets ønske etterkommes. Samtidig er det viktig at man er bevisst på at dette av ulike grunner ikke er ønskelig fra alle barn og at det for noen er direkte skadelig.

Kompetanse

I høringsnotatet slår departementet fast at begrepet *forsvarlig bemanning* brukes ut fra et flyktingefaglig og barnefaglig perspektiv. For FO er det uklart hva det betyr og vi er usikker på hva departementet legger i det. FO mener disse sentrene i tillegg til ansatte med kompetanse i ulike språk og kulturer, trenger ansatte med barnevernsfaglig, sosialfaglig og miljøterapeutisk kompetanse. Kompetansekravene må ligge på samme nivå som barnevernsinstitusjoner for øvrig.

Det står videre i notatet at den nye modellen skal sørge for at barnet får hjelp fra øvrig helseapparat. Men for å sørge for at barn får riktig hjelp trengs imidlertid en grundig kartlegging som vi igjen mener krever en viss type kompetanse. Kompetanse både i å identifisere barns behov, avdekke risikofaktorer og kunnskap og kompetanse om hva som finnes i hjelpeapparatet.

Vi mener også at det er vanskelig å skille hva som defineres som behandling og hva som tradisjonelt defineres som miljøterapi – det som i dag drives i ordinære barnevernsinstitusjoner. Departementet trekker fram for eksempel behandling av traumer som noe et omsorgssenter ikke skal drive med.

Et barn kan gå til spesialisthelsetjeneste ukentlig for å bearbeide traumer, men traumene er der også de 23 andre timene i døgnet – hele uka. For å kunne bearbeide de på best mulig måte trengs derfor, både nok voksne og voksne med ulik kompetanse. Dette er sårbare barn som har historier og erfaringer med seg og som trenger nok og kvalifiserte voksne til å skape den tryggheten som skal til for at barn kan starte å bearbeide dette.

All erfaringer og forskning gjennomført i omsorgssentrene de senere år, har gitt oss kunnskap om hvilke omsorgsbehov barna har, og hvordan de best kan bli ivaretatt. Godt miljøterapeutisk arbeid, med et solid faggrunnlag, som blir utført av kompetent personale vil være stabiliserende. Stabilisering er første steg i en god traumebehandling.

Drift av sentrene

FO er bekymret for hvem som skal drifte disse sentrene. Det vil bli anbudsrunder hvor både ideelle og kommersielle aktører er aktuelle. FO er redd at en del av de ideelle som jobber ut fra faglige høye standarder og med bakgrunn i forsvarlighetskravet som i dag stilles til barnevernsinstitusjoner, av faglige grunner velger å ikke delta i anbudskonkurransen eller av økonomiske grunner taper. Det vil dermed åpne for kommersielle aktører hvor hovedmotivet er fortjeneste/profitt.

Risikovurderinger

Departementet har gjennomført en risikovurdering som viser at forslaget kan innebære ulike former for risiko. Der ramses det opp mange av de samme konsekvensene vi er bekymret for. Departementet er opptatt av betydningen av tidlig innsats og rett hjelp til rett tid, og vektlegger i den forbindelse betydningen av god kartlegging.

I den forbindelse er det svært bekymringsfullt at det ikke stilles kompetansekrav til de som skal utføre denne kartleggingen og som kan kanalisere barna til riktig hjelpeinstans. Departementet viser her at de er klar over risikofaktorene – samtidig forsvare de forslaget med at asylsøkerfasen pr definisjon er midlertidig, noe som kan gjenspeiles i botilbudets kvalitet. Vi viser til det vi har tidligere skrevet om midlertidighet.

Dette er sårbare barn som gjennom et slikt forslag får satt barndommen på vent og ikke påbegynt det arbeidet som skal til for at de skal få komme seg videre i livet. Det vil også ha store konsekvenser for det videre integreringsarbeidet i kommunene.

Økonomiske konsekvenser

Departementet er opptatt av at de foreslåtte endringene vil føre til kostnadsreduksjoner knyttet til drift av omsorgssentrene. På kort sikt vil nok det være tilfelle, men på lang sikt er vi redd at ved å ikke gi disse barna et skikkelig tilbud vil omkostningene bli store. Både på det menneskelig og det samfunnsøkonomiske plan

Avsluttende kommentarer

FO har med bekymring det siste året vært vitne til en flyktningpolitikk som vi mener er lite verdig et land som Norge. Vi har en politikk som vi vil beskrive som inhuman og som rammer alle grupper flyktninger i Norge. Ekstra ille blir det når dette går så kraftig utover barn.

Mvh

Sign
Mimmi Kvisvik
Forbundsleder

sign
Inger Karseth
Rådgiver

